

Aan: Het Algemeen en dagelijks bestuur van het
Waterschap Drents Overijsselse Delta (WDOD)
Postbus 60
8000 AB ZWOLLE

Van: Alie Eiting/ Afdeling Milieudefensie Westerveld
p/a Markeweg 11
7971 CW HAVELTE

Onderwerp: informatie over invloed van de bestaande gaswinning op o.a. het watersysteem en de
uitbreidingsplannen om vijf nieuwe velden te willen aanboren

Datum: 27 januari 2021

Verzoek: onze brief tijdens de eerstvolgende algemene bestuursvergadering te agenderen

Geachte bestuursleden, dames en heren,

Vanaf 2009 volgen wij met groeiende bezorgdheid de gasproductieactiviteiten in onze regio en de wijze waarop deze worden uitgevoerd door het Canadese mijnbouwbedrijf Vermilion Energy B.V. Overigens niet alleen door ons, inmiddels stellen ook gemeentes, provincies, de natuurbeschermingsorganisaties maar ook het SodM, de Mijnraad en het Openbaar ministerie zich kritischer tot uitermate kritisch op.

Tegen wil en dank zijn we ervaringsdeskundigen geworden met een groeiend 'gasdossier' tot gevolg, die zo langzamerhand meerdere gasvelden in de regio betreft. De nieuwe plannen van mijnbouwbedrijf Vermilion, om vijf nieuwe gasvelden te willen aanboren in de regio (zie meer hierover onder punt 4), krachtens een rijkscoördinatie regeling (hierna RCR) lijken ons een goed moment om een deel van onze ervaringen met u te willen delen. Vandaar onze brief aan uw bestuur.

We willen graag de volgende onderwerpen onder uw aandacht brengen. Daarin proberen we zoveel mogelijk een chronologische volgorde aan te houden:

1. Inleiding en onze motivatie om 'tegengas' te gaan geven
2. De verwachte invloed van gaswinning op de waterhuishouding en waterkwaliteit
3. De pogingen om de waterhuishouding te verbeteren en de zorg hierover
4. Onderzoek van de Universiteit Wageningen
5. De recent gestarte zware procedure rond de uitbreidingsplannen van Vermilion
6. Tot slot

1. Inleiding en onze motivatie om 'tegengas' te gaan geven

Het begon met de beving van 2.8 op de schaal van Richter nabij de Hoeve eind 2009, die ontstond door de afvalwaterinjecties op de locatie Noordwolde in veld Weststellingwerf. Het initiatief om daarna het uitgeproduceerde gasveld Nijensleek als afvalwaterinjectieveld in gebruik te nemen werd dan ook niet enthousiast ontvangen door Milieudefensie, maar meer gezien als een noodgedwongen oplossing.

Feit was dat Vermilion gas won in Nederland en dat daarbij, in toenemende mate, afvalwater wordt mee geproduceerd. Het was inderdaad niet langer wenselijk dat dit benzeenbevattend afvalwater, na behandeling in de rioolzuiveringsinstallatie, op het oppervlaktewater te Harlingen werd geloosd zoals voorheen het geval. De provincie Drenthe verleende met name vanwege dit aspect een milieuvergunning om het afvalwater in de diepe bodem te Nijensleek te mogen injecteren.

In juli 2009 was tevens sprake van geslaagde proefboringen in de velden Vinkega en de Hoeve zodat zeker was dat naast afvalwaterinjectie ook gaswinning zou plaatsvinden. In 2015 nam Vermilion zowel gasveld Eesveen alsook gasveld Diever, aangeboord via de locatie Wapse, in productie. De plannen ervoor lagen al jarenlang klaar, zo bleek later.

Op de locatie Eesveen vindt gasproductie plaats en wordt tevens afvalwater aangevoerd met tankwagens ('per as') van andere boorlocaties van Vermilion, waarna het – na behandeling – via een ondergrondse buis wordt getransporteerd naar afvalwaterinjectieveld Nijensleek.

Sinds het voornemen om de productielocatie nabij Wapse te willen aanleggen hebben we juridische stappen ondernomen, omdat we vinden dat de locatie zeer ongunstig is gekozen ten aanzien van voorkomende natuurwaarden en de kwetsbare waterhuishouding.

2. De verwachte invloed van gaswinning op de waterhuishouding en waterkwaliteit

2.1. Het ontstaan van het droogteprobleem in Drenthe

zie o.a. <https://www.geheugenvandrenthe.nl/beekdalen> en <https://www.dvhn.nl/meningen/Opinie/Opinie-Maak-van-Drenthe-weer-een-spons-24262974.html>

Eerst even een terugblik in tijd. Het Drents Plateau, dat op het hoogste punt ruim twintig meter boven de omgeving uitsteekt, is ontstaan in de voorlaatste ijstijd. Vanuit dit plateau, gelegen in midden Drenthe, ontstonden in de laatste ijstijd meerdere beekdalstelsels die in drie verschillende richtingen hun weg zochten naar de lager gelegen gebieden. Waaronder de Drentsche Aa, de Slener Stroom, de Beilerstroom en de Vledder Aa.

In de eerste helft van de vorige eeuw en na de 2^e Wereldoorlog is rigoureus ingegrepen in het Drentse landschap. Met name ten behoeve van de intensivering van de landbouw. Eeuwenoude houtwallen werden geroid, kavels werden herverdeeld en bemest met kunstmest en meanderende beekdalen werden rechtgetrokken waardoor water versneld werd afgevoerd.

In de jaren '80 werd de negatieve impact ervan ingezien. Het hoger gelegen plateau verdroogde en de omliggende lagere gebieden kampten in toenemende mate met wateroverlast. De aandacht voor de natuur en noodzaak voor herstel van de beekdalen én de verbetering van de waterbergend vermogen nam daardoor toe.

2.2. Herstelwerkzaamheden Vledder Aa en boorlocatie Wapse-1

Sindsdien zijn er veel beschermingsprojecten bedacht en zijn delen van beekdalen weer hersteld. Dit geldt ook voor de Vledder Aa. Het unieke aan dit beekdal is dat het als enige beek in Nederland ontspringt in een Natura 2000 gebied. Namelijk in het 'Drents Friese Wold & Leggelderveld (hierna: DFW&L) en in het bijzondere zandstuifgebied 'Aekingerzand'. Dit brongebied, de bovenloop en ook de 1^e fase van de middenloop zijn al vanaf 2003 hersteld en kronkelen sindsdien weer als vanouds. Afgelopen periode is ook het andere brongebied van de Vledder Aa grotendeels hersteld, gelegen in de voormalige landbouwenclave 'De Oude Willem'.
Zie ook 'Life going up a level': <https://www.nationaalpark-drents-friese-wold.nl/life-n2000/>

2.3. De adviezen en verzoeken van het waterschap ten aanzien van de locatie Wapse/veld Diever

Met name voor boorlocatie Wapse (veld Diever) heeft het waterschap belangrijke aandachtspunten geformuleerd. De locatie ligt in het beekdal van de Vledder Aa en zeer nabij het Natura 2000-gebied DFW&L. In april 2013 legde het waterschap vast dat de watertoets 1 jaar geldig zou zijn en alleen de aanleg van de boorlocatie betrof, maar niet eventuele vervolgplannen.

Ten aanzien van de 'bodemdaling' oordeelde het waterschap dat het bestaande hoge grondwaterpeil zal worden gehandhaafd en als mocht blijken dat er geboord zou gaan worden naar gas dat het noodzakelijk was om een geohydrologisch rapport te ontvangen in verband met de bodemdaling.

Ten aanzien van 'verdroging van natuur' merkte het waterschap op dat verdroging als gevolg van functiewijziging zal worden tegengegaan en stelde dat optimaal peil voor omliggende functies zal worden gehandhaafd.

Er werd echter geen geohydrologisch rapport overlegd aan het waterschap en er ontbrak een nieuwe watertoets bij de omgevingsvergunningaanvraag (eind 2014) voor de ombouw van de proefboorlocatie naar de definitieve gasproductielocatie. Vermilion merkt alleen op dat de watertoets uit 2013 nog van kracht zou zijn. Het bedrijf vulde in dat max. 480.000 Nm³ gas per dag zou worden geproduceerd en dat dit beneden de m.e.r.-plichtdrempelwaarde van 500.000 Nm³ gas per dag ligt.

Er werd daarom geen projectMER opgesteld maar ook geen planMER. Terwijl veld Diever deels onder het Natura 2000-gebied DFW&L ligt, en het volgens de EU MER Richtlijn in dat geval wettelijk verplicht is om een zware RCR/MER procedure op te starten. Er werd alleen een quick-scan uitgevoerd naar de aanwezige natuurwaarden – in wintertijd – en er werd geen passende beoordeling opgesteld. Er werd onvoldoende rekening gehouden met de externe werking van de activiteiten.

Er ontbreekt bovendien ontbrekt een projectMER omdat Vermilion eind 2016 werd betrappt op het maandenlange overschrijden van de m.e.r.-plichtdrempelwaarde. Het SodM overhandigde het dossier aan het Openbaar ministerie dat vervolgens een strafrechtelijk onderzoek startte welke tot op heden nog niet is afgerond. Het bedrijf vroeg alsnog een hogere maximale dagproductie aan naar 1.5 miljoen Nm³ gas per dag en moest een MER opstellen. De minister stemde uiteindelijk in met het winningsplan Diever (2016) om in totaal 1.360 miljoen Nm³ gas te mogen produceren verdeeld over 10 jaren.

Het waterschap adviseerde als volgt op de aangevraagde productieuitbreiding en winningsplan 2016:

Bodemdaling

In de rapportage komt naar voren dat de verwachte bodemdaling door de winning, in de midcase berekening, 2 tot 4 centimeter gaat bedragen. Dit zou betekenen dat de omgevings-effecten nihil zijn. We adviseren om de bodemdaling ook voor een high case te berekenen en deze in beeld te brengen. De high case berekening zorgt ervoor dat we maximaal rekening kunnen houden met de gevolgen voor onze objecten en watersysteem, zoals bijvoorbeeld het verzakken van onze stuwen.

*Daarnaast adviseren wij om het effect van de bodemdaling op zowel het oppervlaktewater als het grondwater in beeld te brengen. **Als er in het gebied bodemdaling optreedt, hoe klein ook, moeten wij een peilaanpassing doen.** Wanneer we geen peilaanpassing doen in het gebied waar bodemdaling optreedt, vindt er afname van berging van water in de bodem plaats als gevolg van compactie van de bodem. Het gevolg is dat er minder water in de bodem geborgen kan worden. Daarmee treedt bergingsverlies op. Het waterschap kan hierdoor minder water bergen (water vasthouden, bergen, afvoeren). Dit heeft voor het waterschap effect, echter ook voor de functies natuur en landbouw in de vorm van droogte- en/of natschade..(..).*

Verder ondersteunen wij graag het adviespunt over van de provincie Drenthe ten aanzien van de bodemdaling, om het advies over te nemen van het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM), om Vermilion inzichtelijk te laten maken hoe de onzekerheidsmarge voor de bodemdalingsprognose is bepaald.

Daarnaast ondersteunen wij het advies om de verplichting tot vergoeding van eventuele schade voortvloeiend uit deze bodemdaling als voorwaarde te verbinden aan het winningsplan. Ook adviseren wij de verplichting tot vergoeding van eventuele schade en vergoeding van eventueel te investeren compenserende maatregelen (onkosten) voortvloeiend uit deze bodemdaling als voorwaarde te verbinden aan het winningsplan. Hier valt onder andere natschade voor agrariërs onder waardoor bijvoorbeeld peilaanpassing nodig is.

Toelichting op Bergingsverlies in de bodem

Door de bodemdaling, ook al is dat twee tot vier centimeter, treed een bergingsverlies in de bodem op. Het brengt een veranderende hydrologische situatie met zich mee in alle verschillende facetten. Wij vragen dan ook om een berekening uit te voeren voor de toekomstige hydrologische situatie.

*Daarnaast vragen wij een monitoringsplan om de hydrologische situatie in de gaten te houden. Zo kunnen negatieve effecten op tijd worden geconstateerd, en kunnen maatregelen getroffen worden. **Onder de negatieve effecten op het watersysteem als gevolg van de winning vallen onder andere versnelde afvoer vanwege peilverandering, verzakking van kunstwerken, meer of minder watertoevoer..(..)...***

Graag zien wij een kaart opgenomen in het winningsplan met het gebied en de berekende bodemdalingscontouren die ontstaan als gevolg van de winning. Hiermee kunnen wij een beter beeld vormen wat de eventuele effecten zullen zijn op ons watersysteem en bijbehorende objecten.

De minister oordeelt vervolgens in zijn instemmingsbesluit (juli 2017) dat hij de verzoeken van het waterschap niet hoeft te honoreren. De minister haalt jurisprudentie aan (zie hieronder) waaruit zou blijken dat deze onderwerpen een private zaak zouden zijn tussen een waterschap en Vermilion.

De minister oordeelt als volgt op het advies van het waterschap:

Toekomstige hydrologische situatie

Het waterschap vraagt een berekening uit te voeren voor de toekomstige hydrologische situatie, alsmede een monitoringsplan om de hydrologische situatie te monitoren. Dit verzoek wordt niet ingewilligd. Het bepalen van de invloed van de bodemdaling op de hydrologische situatie, alsmede het implementeren van mitigerende maatregelen vormt een zaak tussen het waterschap en Vermilion. Zoals beschreven door de Raad van State in haar uitspraak (201409172/1/A4) vormt de vergoeding van schade ten gevolge van bodembeweging door de mijnbouwactiviteiten een civielrechtelijke aangelegenheid tussen het aanvragende bedrijf en het waterschap.

Echter in de door de minister aangehaalde jurisprudentie oordeelt de Raad van State niet of het bepalen van de invloed de bodemdaling op het watersysteem een private zaak is tussen een waterschap en een mijnbouwbedrijf. De Raad van State oordeelt alleen dat een mijnbouwbedrijf de kosten die zij moet maken om aanpassingen te moeten doen ten gevolge van gaswinning, dat daarvoor een ordentelijke financiële regeling bestaat. Zoals voor het moeten aanpassen van het peil om het water versneld te kunnen afvoeren. Aangezien dit haaks staat op het beleid van het waterschap en de inspanningen die worden gedaan om nu juist de waterhuishouding te verbeteren, is dit beslist niet alleen een zaak tussen een waterschap en een mijnbouwbedrijf. Bovenstaande onderwerpen gaat de gehele leefomgeving aan en horen adequaat te worden beoordeeld in een (zware) MER procedure.

2.4. Invloed van versnelde winningen voor de bodemdaling

De hoge dagproductie van 1.5 miljoen Nm³ gas per dag bleek niet overeen te komen met de relatief lage jaarproductieplafonds in het winningsplan. Daardoor ontstond de situatie dat de 1.360 miljoen Nm³ gas niet in 10 jaar werd geproduceerd maar in circa 3.5 jaar. Driemaal sneller. Een vergelijkbare situatie, een tweemaal snellere winning, deed zich voor in het naastgelegen veld Vinkega. Daar ontbreekt nog steeds een MER.

Beide kwesties hebben we (samen met een inwoner uit Vinkega) vervolgens aangekaart bij het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM). Onze verzoeken om te handhaven vielen samen met analyse die het bedrijf in 2018 opstelde op basis van de in 2017 uitgevoerde geodetische bodemdalingsmetingen in onze regio.

Alhoewel het rapport de rechtsbescherming geniet van 'strikt vertrouwelijk' ging het SodM toch over op verstrekking naar aanleiding van ons Wob-verzoek. Uit het rapport bleek dat wel degelijk sprake was van beïnvloeding tussen de velden onderling. Er bleek bovendien sprake van een bodemdalingssom die zich vanuit gasveld Vinkega zal gaan uitbreiden naar afvalwaterinjectieveld Nijensleek, met dáárboven het verwachte diepste punt van 5.2 cm. Dit is echter boven de door het waterschap gehanteerde kritische grens van 5 cm bodemdaling.

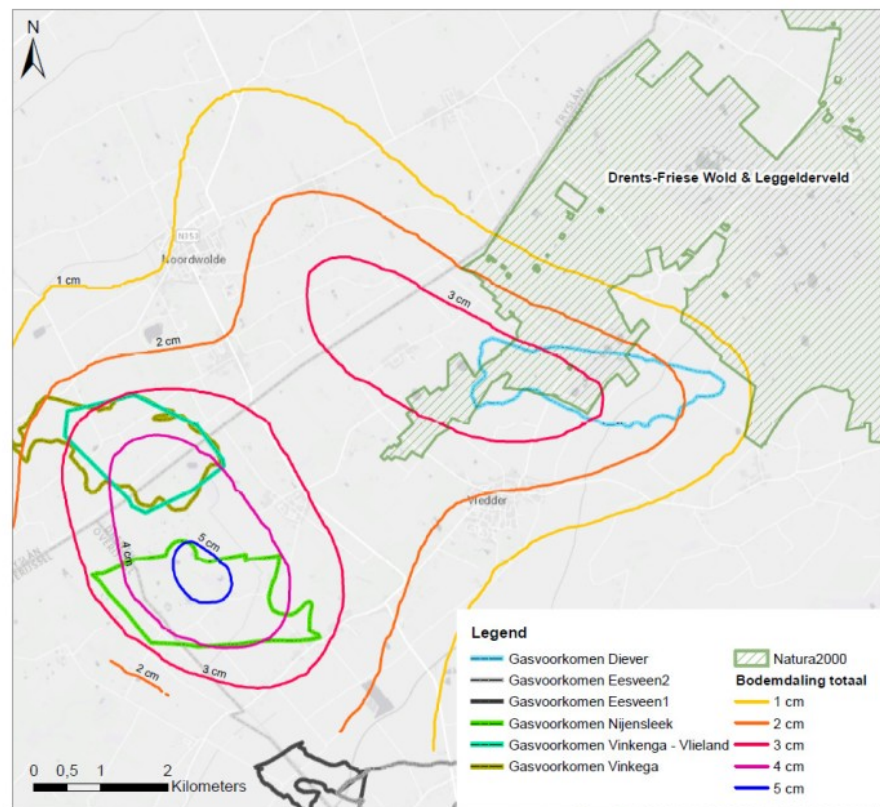
Maar dit is des te meer opvallend omdat Vermilion in 2009 nog uitsloot dat afvalwaterinjecties zouden kunnen leiden tot een verdere bodemdaling boven de dan geconstateerde 1 cm bodemdaling. Het bedrijf had in deze prognose geen rekening gehouden met de voorziene gaswinning in Vinkega en de invloed hiervan. Uit het rapport van Vermilion bleek vervolgens dat tevens sprake is van een voortschrijdend proces:

"De winning uit Nijensleek vond plaats van 2000 tot 2006. In 2011 was er een daling van 1.5-2 cm te zien, met een afvallend profiel. Er was een duidelijke komvorm te zien. (Figuur 3-10, zie ook ref. 16). Nu de meetregisters samengevoegd zijn (vgl. ref. 16), is te zien dat er van 2011-2015 opnieuw daling heeft plaatsgevonden, die zich na 2015 heeft voortgezet (Figuur 3-13). Omdat er geen productie was in Nijensleek, en voor 2015 ook niet in Eesveen, kan deze daling alleen door Vinkega veroorzaakt zijn. De samengestelde bodemdaling boven Nijensleek is nu (eind 2017) ongeveer 3.5 cm, vanaf 2000".

Slechts een maand later, in juli 2018, stelt Vermilion de cumulatieve bodemdalingssom prognose boven Nijensleek nogmaals bij. **Ditmaal naar 5.2 cm.** Voor het eerst is daarin een veld betrokken dat deels onder een Natura 2000 gebied ligt. Namelijk veld Diever (zie pagina's 62 en 63 in gewijzigd winningsplan Diever uit 2018 op www.nlog.nl).

Figuur 18-5 (zie hiernaast) staat op pagina 63 in het winningsplan uit 2018

Wij constateerden dat de versnelde winningen in Diever en Vinkega samenvallen met het versneld moeten bijstellen van bodemdalingssom prognoses en vinden dit een zorgelijke ontwikkeling.

Figuur 18-5 Samengestelde bodemdaling totaal in cm bij einde productie

Vervolgens stelt Vermilion gewijzigde winningsplannen op voor zowel Vinkega als Diever. Het bedrijf verruimde daarin alle jaarproductieplafonds waardoor het wel mogelijk is om elke dag veel te produceren met de bovengrondse installatie. Omdat de overschrijdingen nu waren opgenomen in de gewijzigde winningsplannen en bovendien de start ervan met terugwerkende kracht mocht ingaan van de minister, waren de fouten uit de eerdere winningsplannen met terugwerkende kracht hersteld.

Daarmee is misschien geen sprake meer van 'het versneld winnen ten opzichte van de voorheen geldende winningsplannen' in juridische zin, maar wordt er nu wel veel méér en sneller gas gewonnen dan bij aanvang gemeld. Zonder dat de effecten van die versnelling in kaart zijn gebracht.

Op ons verzoek heeft SodM de productie op boorlocatie Vinkega in maart 2018 laten stilleggen in afwachting van een adequate uitleg en beoordeling van de bijgestelde cumulatieve bodemdalingsprognose die voorheen niet was voorzien. Dat doe je niet zomaar, dan is wel iets aan de hand.

Onderstaande mail is van SodM en gericht aan Vermilion:

Verzonden: dinsdag 5 februari 2019 17:15

Onderwerp: RE: Vinkega juridische vraag over gaswinning en productiesnelheid

Beste mevrouw,

In navolging van onderstaande mail, wil ik vragen of u n.a.v. de hoorzitting op 21 januari jl. kunt reageren op het verzoek van dhr. [naam] aan SodM om preventief te handhaven.

Op grond van artikel 5:7 van de Awb kan preventief gehandhaafd worden als het gevaar voor een overtreding klaarblijkelijk dreigt.

In een telefoongesprek tussen dhr. [naam] van Vermilion en dhr. [naam] van SodM medio oktober 2018, heeft SodM duidelijk gemaakt dat het hervatten van de winning uit het voorkomen Vinkega als overtreding wordt gezien aangezien de bodemdaling een andere vorm heeft dan in het winningsplan. Dit is tijdens de hoorzitting ook nog aan u voorgelegd. Tijdens het telefoongesprek tussen de heren [naam] en [naam], gaf Vermilion aan dat de winning uit het voorkomen Vinkega voorlopig niet zou worden hervat. Tijdens de hoorzitting gaf u echter aan dat Vermilion de winning wil hervatten zodra de capaciteit van de transportleiding dat toelaat.

Voor ons is dit een belangrijk verschil, dat we mee willen wegen in beslissing op bezwaar en de vraag of er eventueel preventief gehandhaafd moet worden.

Kunt u uw reactie op dit punt meenemen in uw reactie op het nagezonden stuk? Dus graag vóór 12 februari.

Dank voor uw reactie.

Met vriendelijke groet,

.....
Staatstoezicht op de Mijnen / State Supervision of Mines

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat | Ministry of Economic Affairs and Climate
Henri Faasdreef 312 | 2492 JP | Den Haag / The Hague
Postbus / P.O. Box 24037 | 2490 AA | Den Haag / The Hague

.....
Het is nog niet duidelijk of de minister instemt met het addendum van Vermilion of dat het gehele 'winningsplan veld Vinkega' uit 2016 alsnog moet worden herzien. Ook in deze kwestie heeft het Openbaar Ministerie een strafrechtelijk onderzoek lopen.

2.5. Adviezen van de Mijnraad uit 2017

In 2017 maakte de Mijnraad al het volgende duidelijk ten aanzien van de winningsplannen Vinkega en Eesveen

Cumulatieve bodemdaling

De winningsplannen geven aan wat de bodemdaling als gevolg van de voorgestelde mijnbouwactiviteiten zal zijn. Daarmee is er nog niet altijd een cumulatief beeld. Deze informatie zou wel beschikbaar moeten zijn. Denkbaar is dat dit vast onderdeel wordt van de winningsplannen, maar ook is denkbaar dat SodM of TNO hier in hun adviezen op ingaan.

De cumulatieve bodemdaling is noodzakelijke informatie om te beoordelen of het totaal van de toegestane mijnbouwactiviteiten opwegen tegen de lokale nadelen.

Dit geldt bijvoorbeeld voor ingrepen in de waterhuishouding: doordat informatie per winningsplan beschikbaar komt, is niet onmiddellijk inzichtelijk of de kosten van aanpassing van de waterhuishouding opwegen tegen de opbrengsten van mijnbouwactiviteiten. Ook is het inzicht in de cumulatieve bodemdaling noodzakelijk om wat-als-scenario's te kunnen ontwikkelen voor situaties waarbij uit monitoring blijkt dat de groter is dan de prognoses.

Afweging kosten en baten winningsplannen

De Mijnbouwwet geeft in artikel 36 het afwegingskader voor instemming met winningsplannen. Niet-instemmen met winningsplannen of het stellen van voorwaarden is mogelijk als de veiligheid voor omwonenden in het geding is, schade aan gebouwen of infrastructurele werken of nadelige gevolgen voor milieu of natuur moet worden voorkomen, of wanneer winning botst met het belang van het gebruik of beheer van delfstoffen, aardwarmte, grondwater, andere natuurlijke rijkdommen of de mogelijkheden tot het opslaan van stoffen.

De minister oordeelde op 11 juli 2018 met betrekking tot winningsplan Vinkega uit 2016, dat de velden te ver uit elkaar zouden liggen en onderlinge beïnvloeding zou zijn uitgesloten.

Dit is opmerkelijk omdat SodM de minister daarvoor in april 2018 al liet weten dat het bedrijf de onderlinge beïnvloeding inmiddels had bevestigd en sprake was van een cumulatieve bodemdalingsprognose van 5.2 cm. Zie hieronder het advies van het waterschap op het addendum over Vinkega.

2.6. De adviezen van het waterschap d.d. 15 november 2019 op de bijgestelde bodemdalingsprognoses m.b.t. het addendum op winningsplan veld Vinkega 2016

Waar in 2016 geen invloed van de velden Diever en De Blesse op de bodemdaling werd geacht, blijkt uit de nieuwe berekeningen dat de maximale cumulatieve bodemdaling van de velden Vinkega, Nijensleek, Diever, Eesveen en De Blesse/Blesdijke gezamenlijk meer dan 5 centimeter kan bedragen. De exacte maximale samengestelde bodemdaling kan niet uit figuur 1-10, dan wel uit figuur 4 worden afgeleid.

Ter plaatse van de bodemdalingskom liggen enkele veenvoorkomens, waarbij bodemdaling effect op het grondwaterpeil kan hebben. Uit nadere beoordeling van de locaties en dikte van deze veenvoorkomens ten opzichte van het watersysteem, verwachten wij geen significante gevolgen voor de waterhuishouding door de extra bodemdaling als gevolg van de lokale gaswinningen. Hierbij is uitgegaan van de uiteindelijke samengestelde bodemdaling in figuur 1-10 van de addendum bij Aanvraag Instemming Winningsplan Vinkega, versie 3.3, 30 november 2018.

Aan de oostkant van het gasveld Vinkega ligt het natura 2000 gebied Drents-Friese Wold & Leggerderveld. In het advies op het gewijzigde winningsplan Diever, d.d. 25 februari 2019, verwachten wij geen significante gevolgen voor het watersysteem ter plaatse. Wij constateren dat in het addendum op het winningsplan Vinkega dezelfde samengestelde (cumulatieve) bodemdalingskaarten zijn opgenomen. Onze bevindingen en conclusies in het advies op het gewijzigde winningsplan Diever, d.d. 25 februari 2019, blijven hetzelfde.

Wij vinden het van groot belang dat gedurende de winning en de periode daarna wordt gemonitord of de werkelijke bodemdaling overeen blijft komen met de verwachte cumulatieve bodemdaling van alle gaswinningen in de omgeving. Deze informatie is nodig om het functioneren van onze waterstaatkundige werken ook in de toekomst te borgen, zodat de grond- en oppervlaktewaterstanden blijven passen bij de gebruiksfuncties in het gebied.

Alle betrokken adviserende partijen moeten tijdig van deze informatie worden voorzien, zodat kosten, schade en maatregelen tijdig inzichtelijk worden gemaakt.

Wij adviseren u in uw besluit een informatieplicht voor Vermilion op te nemen en aan te geven dat Vermilion voor de gevolgen van de gaswinning verantwoordelijk is. Eventuele kosten, schade en maatregelen als gevolg van de gaswinning zal Vermilion dan ook moeten vergoeden.

Omdat het waterschap het van groot belang acht dat informatie tijdig wordt verstrekt, vragen wij ons wel af of het waterschap tijdig op de hoogte is gebracht van de recente plannen om in dit gebied vijf nieuwe velden te willen aanboren*. In ieder geval zijn de effecten ervan niet meegenomen in deze beoordeling van het waterschap eind 2019. * zie nadere uitleg onder punt 4

2.7. De adviezen van de Mijnraad uit 2018 op de bijgestelde bodemdalingsprognoses ten gevolge van de winning in veld Vinkega

De Mijnraad wijst op de relatie tussen aardgasproductie en bodemdaling en het belang om transparant te zijn over productiehoeveelheden (snelheid van winning) ten opzichte van bodemdaling (versnelde bijstellingen van bodemdalingsprognoses). Als volgt:

*Echter, de Mijnraad is van mening dat de communicatie met regionale partners verbeterd kan worden, met name **wat betreft de relatie tussen aardgasproductie en bodemdaling**. Volgens de Mijnraad was het addendum op het winningsplan summier. Een uitgebreide uitleg en toelichting op de huidige en verwachte situatie zou op zijn plaats zijn geweest in dit addendum. De Mijnraad adviseert om transparant te zijn over de **productiehoeveelheden en de bodemdaling**. Dit kan gedaan worden door die productiegegevens openbaar te maken in combinatie met satellietgegevens van de bodemdaling in het gebied. De Mijnraad acht het op deze manier mogelijk om – soms zelfs tot op de millimeter – openheid te geven aan de partners in de regio over de bodemdaling.*

Aangezien de Mijnraad al in 2017 had gewezen op het belang van een cumulatieve effectenkaart ten opzichte van de waterhuishouding en mogelijke nat- c.q. droogteschade aan milieu en natuur (zie ook 2.5) zal de Mijnraad bovenstaand advies vooral vanuit dat perspectief hebben gegeven. De minister heeft hierop niet gereageerd in zijn ontwerp-besluit bij het addendum op winningsplan Vinkega 2016.

2.8. Afname waterbergend vermogen

Tweemaal heeft de minister op ons verzoek een berekening laten uitvoeren naar de afname van het waterbergend vermogen. Beide berekeningen hebben alleen betrekking op de winning in veld Diever.

De eerste berekening heeft betrekking op het 1^e winningsplan uit 2016 (veld Diever) en gaat uit van een maximale bodemdaling van 'minder dan 2 cm' bij een winning van 1.360 miljoen Nm³ gas in 10 jaar tijd (terwijl die hoeveelheid in werkelijkheid in 3.5 jaar werd gewonnen).

*De effecten van de bodemdaling op het oppervlaktewater en grondwater zijn het gevolg van een gecombineerde daling van de bodem en het maaiveld. Indien het waterschap besluit om het waterpeil met de bodemdaling (maximaal 2 cm) mee te laten zakken, dan blijft het waterpeil gelijk en zijn geen effecten te verwachten. Indien het waterschap het huidige peil in NAP blijft hanteren, dan zal het waterpeil met maximaal 2 cm stijgen (ten opzichte van maaiveld). Dat laatste kan leiden tot een afname in de capaciteit van de grondwaterberging. Uitgaande van een totaal oppervlak van de bodemdalingscontour van circa 1.250 ha en een gemiddeld grondwaterpeil van 50 cm ten opzichte van het maaiveld, is er in de huidige situatie een grondwaterberging van circa 6.250.000 m³ aanwezig. In combinatie met een bodemdaling tussen de 2 cm en 1 mm betekent dit een bergingsverlies in de bodem van circa **42.000 m³**. Ten opzichte van de huidige waterbergingscapaciteit is dit een afname van minder dan 1%.*

De tweede berekening heeft betrekking op het 2^e winningsplan uit 2018 (veld Diever) en gaat uit van een maximale bodemdaling van 'minder dan 4 cm' bij een winning van circa 3.2 miljard Nm³ gas.

De effecten van de bodemdaling op het oppervlaktewater en grondwater zijn het gevolg van een gecombineerde daling van de bodem en het maaiveld. Indien het waterschap besluit om het waterpeil met de bodemdaling (maximaal 3 cm ten opzichte van 1 januari 2018) mee te laten zakken, dan blijft het waterpeil gelijk en zijn geen effecten te verwachten. Indien het waterschap het huidige peil in NAP blijft hanteren, dan zal het waterpeil met maximaal 3 cm stijgen (ten opzichte van maaiveld). Dat laatste kan leiden tot een afname in de capaciteit van de grondwaterberging. Uitgaande van een totaal oppervlak van de bodemdalingscontour van circa 1.250 ha en een gemiddeld grondwaterpeil van 50 cm ten opzichte van het maaiveld, is er in de huidige situatie een grondwaterberging van circa 6.250.000 m³ aanwezig. In combinatie met een bodemdaling tussen de 3 cm en 1 mm betekent dit een bergingsverlies in de bodem van circa 63.000 m³. Ten opzichte van de huidige waterbergingscapaciteit is dit een afname van ca. 1%. Geconcludeerd kan worden dat de relatieve stijging van het grondwaterpeil in principe tot een afname van de waterberging leidt. Het Waterschap Drents-Overijsselse Delta stelt in haar advies geen significante gevolgen voor het watersysteem te verwachten. Het peil in het aangrenzend natura 2000 gebied Drents-Friese Wold & Leggerderveld kan nu en in de toekomst worden gehandhaafd.

Ten aanzien van de bijgestelde prognose naar 5.2 cm hebben we de minister wederom om een berekening gevraagd ten aanzien van de afname van het waterbergend vermogen. Wij zijn in afwachting van zijn (Nota van) antwoord. Ten tijde van het opstellen van onze zienswijze wist het ministerie al van de uitbreidingsplannen* van Vermilion, maar koos ervoor hierover geen mededelingen te doen op 24 september 2020 tijdens de infomarkt te Wilhelminaoord over de bijgestelde bodemdalings-prognoses. We zijn dus niet in de gelegenheid gesteld om hierover vragen te stellen. Dit geldt kennelijk ook voor het waterschap. * zie punt 4.

2.9. De uitgevoerde zuurstimulatie in de put Diever-02 op de locatie Wapse

Op 18 januari j.l. liet SodM ons desgewenst weten dat Vermilion na de proefboring in 2014 een zuurstimulatietest (matrixverzuring) heeft uitgevoerd om de aangeboorde Zechstein formatie op gashoudendheid te testen. De eerdere veronderstelling van SodM dat de door Vermilion beschreven "acid-stimulation" een "acid-wash" zou betreffen, werd hiermee herzien. SodM deed deze beoordeling op basis van onze vragen over de inhoud van well-rapporten, die pas vijf jaar na de proefboring werden geopenbaard, en op basis van de beoordeling van het Europees Milieuagentschap over dit onderwerp.

Het Europese Milieuagentschap stelt namelijk:

Een zure wasactiviteit vereist lage drukken, en de Environment Agency beschouwt het als een put behandeling, in plaats van een geologische formatiebehandeling. Met betrekking tot de bescherming van de grondwatermilieu wordt dit beschouwd als een activiteit met een zeer laag risico. Het Milieuagentschap beschouwt een zure spoeling niet als een methode om putten te stimuleren.

*Bij matrixverzuring wordt verdund zuur vanuit de put in het olie- en / of gasreservoir gepompt. Het zuur wordt geïnjecteerd, of "geperst", in de geologische formatie met een druk die boven de geologische formatie ligt formatiedruk maar lager dan de formatiedruk. Deze techniek wordt over het algemeen gebruikt in geologische formaties met een hogere doorlaatbaarheid. Het verdunde zuur zal stromen langs bestaande breuken en scheuren in de rots. Het zuur reageert met de geologische formatie, het oplossen van de rots, resulterend in vergroting van natuurlijke poriën, breuken en kloven om de permeabiliteit van de rots. Dit verhoogt de productiviteit van de put. **De Milieuagentschap ziet matrixverzuring wel als een vorm van stimulering. Matrix verzuring behandelt wel de geologische formatie, met als doel de doorstroming in de olie en / of het gas te stimuleren reservoir.***

Nadat we het oordeel van het Europees Milieuagentschap hadden voorgelegd aan SodM, liet zij ons het volgende weten:

A.2. De operatie vond plaats met een zuurbehandelingsdruk tussen poriëndruk en scheurvorming druk en is dus te karakteriseren als **matrix-acidisation, een vorm van stimulatie.**

A.3. Vermilion heeft een apart werkprogramma voor het testen van de DIV-02 put ingediend. Deel daarvan is de beschrijving van het "Zechstein Coiled Tubing acid stimulation" waar injectie van zuur beschreven staat. Dit is dus boven poriëndruk maar onder scheurdruk. Ik zie geen aanleiding dat Vermilion zich niet aan het werkprogramma heeft gehouden.

Hiermee bevestigt SodM dus dat wel sprake is geweest van een zuurstimulatie maar dat dit overeenkomstig het werkprogramma is uitgevoerd. Echter een werkprogramma is 'strikt vertrouwelijk' en wordt niet geopenbaard.

We zijn bezorgd over deze ontwikkeling omdat Vermilion in het winningsplan uit 2016 beschrijft dat zij een mogelijke zuurstimulatie wil uitvoeren en SodM vervolgens duidelijk maakt daaraan de volgende voorschriften te verbinden. SodM verzocht de minister de volgende voorschriften te verbinden aan zijn instemmingsbesluit ten aanzien van de zuurstimulatie. Dit is dus in 2014 uitgebleven.

Advies

SodM concludeert dat het winningsplan Diever voldoet aan de wettelijke eisen en in overeenstemming is met de principes van planmatig beheer. SodM adviseert u om in te stemmen met het winningsplan onder de volgende voorwaarden:

- 1. Vermilion dient, ten genoegen van de Inspecteur-generaal der Mijnen, voor 1 juli 2017 inzichtelijk te maken hoe de onzekerheidsmarge voor' de bodemdalingsprognose is bepaald.*
- 2. Vermilion moet vier weken vóór aanvang van de zuurstimulatie, een locatie specifieke risico analyse indienen ten genoegen van de Inspecteur-generaal der Mijnen, die tenminste in gaat op de volgende onderwerpen..(..)..*

Zuur behandelingen tbv reservoir management

Vermilion vermeldt in het winningsplan dat zij mogelijk zuurstimulatie gaat toepassen als de productiestroom vermindert door het ontstaan van verstoppingen in het reservoir en de productieputten. Zij geeft aan dat de kans op schade als gevolg van zuurstimulatie van het Diever veld verwaarloosbaar is..(..)..

*SodM kan de uitspraak van Vermilion niet verifiëren omdat er in het winningsplan geen onderbouwing is gegeven. SodM adviseert: **om een voorwaarde op te nemen in het instemmingsbesluit van het winningsplan** waarbij Vermilion vier weken vóór aanvang van de zuurstimulatie, een locatie specifieke risico analyse moet indienen ten genoegen van de Inspecteur-generaal der Mijnen, die tenminste in gaat op de volgende onderwerpen:*

- a) Status en integriteit van de put*
- b) Integriteit van de afdekkende lagen*
- c) Volumes en vloeistof samenstelling van de te gebruiken chemicaliën*
- d) Injectiedrukken en gevolg voor spanningscondities in het reservoir*
- e) Afstand van de put ten opzichte van gekarteerde breuken en het seismisch risico*
- f) Locatie van de put ten opzichte van drink- en grondwatergebieden*
- g) Geochemische interacties tussen de gebruikte vloeistof en gesteente/afsluitende lagen (incl. oplossingsverschijnselen)*
- h) Het afvoerplan van de (uitgewerkte) chemicaliën*

In het instemmingsbesluit d.d. 21-07-2017 legt de minister uit dat SodM de beschrijving van Vermilion onjuist heeft geïnterpreteerd en dat het om een (als risicoloos aangemerkte) zuurbehandeling zou gaan. Hoe dan ook, wat hier duidelijk uit blijkt is dat er aan een zuurstimulatie belangrijke voorschriften moeten worden verbonden door de minister aan zijn instemmingsbesluit. Wij vragen ons nu dus af, als deze voorschriften in 2016 gelden waarom zou dit dan niet het geval zijn in 2014? Zeker gezien de ligging van veld Diever deels onder het Natura 2000-gebied en de Vledder Aa en hetgeen het waterschap hierover naar voren bracht in haar advies op dit winningsplan uit 2016 en zuurstimulatie:

Het advies van het waterschap luidt als volgt:

Watervervuiling

Voor het waterschap is waterkwaliteit een groot aandachtspunt. Voor zowel grondwater (wat weer op kan komen als oppervlaktewater) als wel het oppervlaktewater. In het plan worden vele maatregelen gesteld die de vervuiling moeten tegengaan. Graag zien wij dit nog uitgewerkt voor een high case. Zeker gezien de media van de afgelopen jaren waar uit naar voren komt dat oude winputten veelal vervuild zijn.

Wij kunnen instemmen met het eventueel inzetten van zuurstimulatie, mits aan de voorwaarde wordt voldaan om voor aanvang van de zuurstimulatie een locatie specifieke risicoanalyse in te dienen met de door SodM genoemde onderwerpen. Met name is ook punt f relevant voor het waterschap (vanwege eventueel risico dat verontreinigd grondwater ook in oppervlaktewater terecht komt). Graag zien wij dit verder uitgewerkt voordat er een definitief besluit volgt.

Als het waterschap bovenstaande aspecten in 2016 relevant vindt dan mogen wij aannemen dat dit niet anders zou zijn in 2014. Aangezien wij de bevestiging van het SodM over de zuurstimulatietest pas zeer recent hebben ontvangen denken wij dat het waterschap hiervan geen kennis heeft. Althans we vinden het niet terug in de watertoets uit 2013, die ten tijde van de zuurstimulatietoets niet meer geldig was. Alhoewel er in mei 2014 een confidencieel winningsplan blijkt te zijn opgesteld door Vermilion, wordt daarin niet een voorgenomen zuurstimulatie-test in de Zechsteininformatie beschreven. Bovendien had de minister niet ingestemd met dit winningsplan.

Het confidencieel winningsplan staat echter nog steeds niet op de website van www.nlog.nl, terwijl het ministerie tijdens de latere rechtsgang motiveerde dat het confidencieel winningsplan uit 2014 ten grondslag ligt aan het winningsplan uit 2016. Let wel, het winningsplan waarin een (zogenaamde vermeende) zuurstimulatie staat beschreven.

Overigens heeft Vermilion op 2 september 2017 (vrijwel onmiddellijk na de instemming d.d. 21 juli 2017 op het winningsplan uit 2016) een mobiele installatie laten plaatsen en werd dit opgemerkt door het Dagblad van het Noorden. Na vragen hierover te hebben gesteld aan SodM, bevestigde zij uiteindelijk in januari 2018 dat de formatie was geperforeerd om de doorstroming van het gas te bevorderen. De activiteit was 10 dagen ervoor gemeld bij het SodM en niet gepubliceerd. Dit zou conform het Besluit algemene regels milieu mijnbouw (Barmm) zijn.

Na het perforeren in september 2017 (en vervanging van verbuizing in januari 2018) werd de dagproductie inderdaad verhoogd. Zelfs bijna verdrievoudigd. Dus wat het bedrijf precies heeft uitgevoerd in september 2017 is ons niet duidelijk. Maar het feit dat SodM veronderstelde dat er een zuurstimulatie was gepland, geeft geen geruststelling.

2.9.1. De gesprekken tussen het waterschap en Vermilion

Het waterschap voert private gesprekken met Vermilion, zoals dat volgens de door de minister aangehaalde jurisprudentie zou horen. Wij vragen ons echter af of het waterschap zich niet te terughoudend opstelt? Wellicht is ondersteuning van het bestuur gewenst?

Omdat:

- géén van de verzoeken van het waterschap tot dusver is ingewilligd
- het niet duidelijk is of het waterschap op de hoogte is gebracht dat de bijgestelde bodemdalingsprognose (van 'minder dan 2 cm' naar 'minder dan 4 cm' bodemdaling) leidt tot een grotere afname van het waterbergend vermogen naar 63.000 m³ water. Daarin is de bijgestelde bodemdalingsprognose naar 5.2 cm en de invloed van de uitbreidingsplannen nog niet meegewogen
- het waterschap niet tijdig op de hoogte is gebracht dat de velden elkaar (wel degelijk) onderling beïnvloeden
- het waterschap in 2018 niet op de hoogte is gebracht dat de cumulatieve bodemdaling boven de door haar gehanteerde grens van 5 cm uitkomt
- het waterschap kennelijk niet op de hoogte is gebracht van de plannen van Vermilion om 5 nieuwe velden te willen aanboren, omdat zij deze uitbreiding niet heeft meegenomen in haar oordeel uit 2019
- in dat geval niet vaststaat dat de bodemdaling niet verder zal toenemen en het waterpeil kan worden gehandhaafd
- in de beoordeling van het waterschap niet meegenomen is dat een eventuele peilverlaging leidt tot het versneld moeten afvoeren van water en dat dit haaks staat op het beleid van het waterschap, Europese Kader Richtlijn Water en instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000-gebieden
- het waterschap kennelijk niet is ingelicht over de zuurstimulatietest eind 2014

3. De pogingen om de waterhuishouding te verbeteren en de zorg hierover

3.1. De voorgenomen plannen om ook de 2^e fase van het beekdal Vledder Aa te herstellen

In juli 2020 heeft Prolander bekend gemaakt dat zij in opdracht van de provincie aan de slag gaat om ook de 2^e fase van de middenloop te gaan herstellen. Dit project is onderdeel van het Programma Natuurlijk Platteland Zuidwest. Zodra het project Middenloop Vledder Aa fase 2 officieel van start gaat ontvangen omwonenden en andere belangstellenden meer informatie over dit project en zal Prolander hen betrekken bij de planvorming. Dat zal naar verwachting eind 2020 / begin 2021 zijn.

Aangezien boorlocatie Wapse in de deze 2^e fase van de middenloop van het beekdal van de Vledder Aa ligt, vragen wij ons af of Vermilion hierin is betrokken en of het bedrijf een financiële bijdrage heeft geleverd aan het project. Dit laatste zou het bedrijf natuurlijk prijzen maar we menen wel dat dit geopenbaard dient te worden.

Zeker omdat veld Diever deels onder het Natura 2000-gebied ligt en het ministerie op 16 december 2020 liet weten dat zij in dat geval wettelijk verplicht is om een zware MER en Rijkscoördinatie regeling (RCR) procedure te moeten opstarten. Zoals vastgelegd in de EU MER Richtlijn. Echter in 2010, toen de plannen rond veld Diever werden ontvouwd, werd geen kaartmateriaal gepresenteerd waaruit bleek dat dit veld deels onder een Natura 2000 gebied ligt. Zelfs in 2013 was de precieze ligging van de aan te leggen proefboorlocatie nog onduidelijk en gold dit ook voor de ligging en omvang van het veld. Dat werd pas duidelijk in 2016 toen het eerste winningsplan werd geopenbaard en het MER.

Als blijkt dat in 2010 onterecht is nagelaten om een zware MER-procedure te starten, dan hadden alternatieven moeten worden beoordeeld. Als er geen alternatieven te vinden zouden zijn geweest had het mijnbouwbedrijf compenserende maatregelen moeten nemen. Bijvoorbeeld in de vorm van aan te leggen natuurgebieden om de te verwachten risico's op bodemdaling en afname van waterbergend vermogen bij voorbaat te compenseren.

Het is daarom dat wij kritisch kijken naar het herstel van de 2^e fase van de Vledder Aa en de mogelijke – maar ons onbekende – rol van Vermilion hierin. En die rol mag volgens de te nemen stappen in een zware MER procedure niet onduidelijk zijn. Dat gaat ons allemaal aan.

3.2. Uitleg van natuurbeschermingsorganisaties over de noodzaak om water langer vast te houden

Het volgende citaat is afkomstig uit het Dagblad van het Noorden uit 2019.

Aan het woord zijn Uko Vegter (eco-hydroloog en Hoofd Natuur en Landschap van de Stichting Het Drentse Landschap en bovendien dé autoriteit op het gebied van de Drentse beekdalstelsels) en Reindert Hoekstra, directeur van de Natuur en Milieufederatie Drenthe

...(...)...Drenthe was ruim een eeuw geleden nog een overwegend nat en relatief open veen- en zandlandschap. Een landschap dat zijn water langzaam prijs gaf aan de lager gelegen omgeving rond Meppel, Groningen en Coevorden. Eigenlijk een soort grote spons.

Landbouw

Na de Tweede Wereldoorlog bleek deze sponswerking een belemmering om de productieomstandigheden voor de landbouw te kunnen verbeteren. En dus kwam het, na de ontginning van de 'woeste gronden' in de eerste helft van de 20e eeuw, in de jaren zestig en zeventig tot vergaande ontwatering- en afwatering in de landbouwgebieden. Met als neveneffect verdroging van overgebleven natuurgebieden. Door uitbreiding van dorpen en steden en de aanleg van bedrijventerreinen ontstond steeds meer verhard oppervlak, waardoor bij veel regen de afvoer van water grote pieken begon te vertonen. Het grootschalig omzetten van groene tuinen in stenen, onderhoudsarme 'tuinen' hielp daar niet bij...(..)...

Naar een nieuw Drents Peil!

Er zijn door diverse waterschappen dus goede eerste stappen gezet in aanpassingen van ons watersysteem. Maar met de nieuwste inzichten rijst nu wel de vraag: zijn we wel voldoende adequaat bezig? Een nieuwe integrale benadering op Drents niveau is in onze ogen onontkoombaar, om effecten van extremere wateroverlast en watertekort binnen de perken te kunnen houden.

Daartoe zijn voldoende bouwstenen aanwezig. Zo brachten de Drentse natuurorganisaties enkele jaren geleden een visie uit om water vast te houden in de grote boswachterijen van Midden-Drenthe, inclusief bijbehorende bovenlopen van beekdalen: Het blauwe hart van Drenthe.

Water langer vasthouden in natuurgebied én het agrarische én het bebouwde gebied is het antwoord op de nieuwe uitdagingen die ons te wachten staan. Niet voor niets proberen sommige waterschappen momenteel langer hogere peilen in stand te houden om de te lage grondwaterstand te compenseren. Een vraag die zich daarbij opdringt is of het huidige peilregime van hogere zomer- en lagere winterpeilen richting nabije toekomst aanpassing behoeft. Eerder water gaan vasthouden in winter en voorjaar, andere winterpeilen hanteren zonder bestaande functies tekort te doen?

De vraag is niet of gaswinning op dit proces een gunstige invloed heeft, want dat heeft het simpelweg niet. De vraag is welke nadelige (cumulatieve) invloed zal ontstaan, zeker ook gezien de recent bekend gemaakte plannen om vijf nieuwe gasvelden te willen aanboren.

4. Onderzoek van de Universiteit Wageningen

Vorig jaar bracht professor Jeroen Vos van de Universiteit Wageningen, met als specialisme hydrologie, en een aantal van zijn studenten een bezoek aan onze regio. De ontvangst vond plaats in het gemeentehuis te Diever. Tijdens onze uiteenzetting over de cumulatieve bodemdalingsprognose en invloed van gaswinning op de waterhuishouding was ook wethouder Klaas Smidt aanwezig.

Na een veldbezoek aan de locatie Wapse en de Vledder Aa waren we benieuwd of het tot een nader onderzoek zou leiden. Dit bleek het geval en eind vorig jaar is het onderzoek gestart. Het wordt een onafhankelijk onderzoek waarin meerdere aspecten worden belicht met als uitgangspunt 'welke invloed heeft gaswinning op de waterhuishouding'.

De Universiteit gaat zich onder andere buigen over de berekeningen van de afname van het waterbergend vermogen tot en met de sociale aspecten. We zijn zeer benieuwd naar de onderzoeksresultaten die naar verwachting in mei 2021 zullen worden afgerond

5. Onze mening over de gestarte procedure rond de uitbreidingsplannen van Vermilion

5.1. De uitbreidingsplannen van Vermilion en de gestarte procedure

Op 30 november 2020 publiceerde Vermilion het volgende op haar website:

Vermilion heeft nieuwe plannen voor de productie van aardgas voor Nederlandse huishoudens en bedrijven. Er is een winningsplan ingediend voor Leemdijk-De Bree-Smitstede. Daarnaast is er voor Boergrup-Lombok een zogenaamde rijkscoördinatierегeling gestart.

Leemdijk-De Bree-Smitstede

Vermilion heeft op 20 november 2020 een aanvraag ingediend bij de minister van Economische Zaken en Klimaat (EZK) om in te stemmen met een nieuw winningsplan genaamd Leemdijk-De Bree-Smitstede. Het gaat om drie kleine gasvelden die vanaf de bestaande locatie Wapse worden aangeboord. Er wordt in de zogenaamde uitgebreide procedure gekeken naar effecten op de omgeving en natuur. Later in het proces wordt onder andere via een publieke informatiebijeenkomst meer informatie over dit plan bekend gemaakt.

Boergrup-Lombok

Voor de plannen rondom Boergrup is de zogenaamde rijkscoördinatierегeling (RCR) van toepassing. Het gaat hier om twee kleine velden, genaamd Boergrup en Lombok. Het Boergrup veld strekt zich uit onder het grondgebied van de gemeenten Westerveld en Weststellingwerf. Het ministerie van EZK coördineert dit proces en betreft (regionale) overheden nauw bij de invulling van de procedure. Er wordt alvast in de geest van de nieuwe omgevingswet gewerkt wat inhoudt dat belanghebbenden worden uitgenodigd mee te denken over dit project. In dit traject worden alle vergunningen geschreven en beoordeeld, en zal een uitgebreide milieueffectrapportage worden opgesteld. Zodra er meer informatie bekend is, zullen we deze op de website van Vermilion delen.

Op 16 december volgt de 'kennisgeving voornemen en participatie rijkscoördinatie regeling gaswinning Boergrup en Lombok' van het ministerie in huis-aan-huis bladen. Zie www.rvo.nl/gaswinning-boergrup. Op de website wordt verwezen naar het document 'Voornemen project Boergrup en het voorstel voor participatie'.

In het document wordt uitgelegd dat de zware procedure in de geest van de nieuwe Omgevingswet zal worden doorlopen en dat de besluitvorming krachtens de nieuwe Omgevingswet zal worden genomen. De verwachting is dat dit in 2023 zal zijn.

In deze eerste fase worden stakeholders uitgenodigd om mee te denken over de inhoud van het rapport Notitie Reikwijdte en Detailniveau. Dat rapport zal als basis gaan dienen voor de (wettelijke) adviesgevers die van daaruit hun Richtlijnen gaan formuleren voor het invullen van het Milieueffectrapport (MER).

6. Het geconstateerde (m.e.r.-plicht) ontwijkgedrag sinds 2009

Hieronder proberen we puntsgewijs en ook samenvattend aan te geven wat wij door de jaren heen (o.a. samen met het SodM, het Ministerie van LNV en het Openbaar Ministerie) hebben ondervonden.

Wij hebben geconstateerd dat vanaf 2009 meerdere malen de plan m.e.r.-plicht en de project m.e.r.-plicht is ontweken:

- in 2009 is een zware procedure 'startnotitie Milieueffectrapport' onterecht afgebroken. Deze had betrekking op de verwachte toename van afvalwater ten gevolge van toename aan gasproductie. Ook in onze regio. Dan geldt het voorzienbaarheids criterium zoals vastgelegd in de EU MER Richtlijn. In dat geval dient de volle omvang van voorziene en voorzienbare omvang van toekomstige plannen bij aanvang worden ontvouwd en de effecten bij aanvang cumulatief beoordeeld ook al worden de plannen later gefaseerd vergund en uitgevoerd.
- de commissie m.e.r. had eind 2009 – met betrekking tot de startnotitie MER – op aanvraag van het ministerie een rapport opgesteld met daarin belangrijke aandachtspunten voor het in te vullen MER. Aandachtspunten m.b.t. bodemdaling, invloed op waterhuishouding, belang van het opstellen van een cumulatieve effectenkaart, benzeenemissie vraagstuk m.b.t. overpompen afvalwater, externe werking op Natura 2000-gebieden etc etc. Ten aanzien van die aandachtspunten is reeds sprake van gebleken verhoogde risico's en geconstateerde nadelige effecten. Het opstellen van een planMER per 2009 is onterecht nagelaten
- we sluiten ons daarom graag aan bij de beoordeling van Vermilion uit 2009 dat dát jaar een goede 0-situatie is om de toestand van milieu- en natuur in kaart te brengen en van daaruit alle toekomstige effecten van alle voorzienbare gasproductiegerelateerde activiteiten in de regio, mee te wegen. Dit is – zonder enige uitleg – onterecht nagelaten.
- voorafgaand aan de 'startnotitie Milieueffectrapport' in 2009 was al sprake van geslaagde proefboringen in Vinkega en de Hoeve. Vermilion vulde in een addendum voor een gewijzigde omgevingsvergunningsaanvraag in dat zij max. 2 miljoen m³ per dag wilde produceren, maar vinkte niet aan dat deze dagelijkse hoeveelheid MER-plichtig is. Deze fout zou niet hersteld hoeven te worden omdat de omgevingsvergunning al geruime tijd onherroepelijk is. Door de overschrijdende productie ontstond een versnelde winning t.o.v de toen geldende winningsplannen en het versneld moeten bijstellen van bodemdalingsprognoses. SodM heeft boorlocatie Vinkega op ons verzoek laten verzegelen en het OM heeft een strafrechtelijk onderzoek ingesteld maar heeft deze nog niet afgerond
- een vergelijkbare situatie heeft zich voorgedaan te Wapse/veld Diever. Daar is de overschrijdende productie na 10 maanden ontdekt en diende het bedrijf alsnog een verzoek tot productieuitbreiding in en moest een MER opstellen. Pas lange tijd nadat de productie was gestart werd uit kaartmateriaal duidelijk dat dit veld deels onder het Natura 2000-gebied 'DFW&L' ligt, zoals nu ook de nieuwe velden Boergrup en Lombok. Ten aanzien van Wapse/veld Diever is onterecht geen zware procedure opgestart voor een planMER, noch een projectMER
- vorige week bevestigde het ministerie dat de max. vergunde dagproductie voor de locatie Nijensleek (toen er nog gas werd geproduceerd) op 300.000 Nm³ gas per dag was bepaald. Echter er is maandenlang boven de m.e.r.-plicht drempelwaarde geproduceerd en ruim een jaar boven de max. vergunde 300.000 Nm³ gas per dag.

Wij sluiten ons daarom aan bij het oordeel van de drie gemeentes op dit punt zoals vastgelegd door de representerende advocaat Robert van der Velde van Advocatenkantoor PlasBossinade.

Hieronder het citaat van advocaat Robert van der Velde van PlasBossinade

Milieueffectrapportage

Ook het niet (willen) bemerren van de effecten van de gaswinning uit omliggende kleine gasvelden) maakt dat door toedoen van Vermilion en/of Vinkega u (en geen helder beeld ontstaat van de gevolgen van de gaswinning uit Vinkega en omliggende kleine velden) als geheel. In de directe omgeving bevinden zich de velden Eesveen, Nijensleek, Diever, de Hoeve, Noordwolde, de Blesse-Blesdijke-Blesdijk-East en Sonnega-Weststellingwerf. Er is geen onderzoek - laat staan een milieueffectrapport - waaruit blijkt wat de cumulatieve gevolgen zijn van gaswinning uit deze velden (dus niet alleen bodemdaling, maar de totale impact op de omgeving).

Zo'n integraal onderzoek in de vorm van een MER had er al moeten zijn ten tijde van de start van de gaswinning. Dat is ten onrechte niet gebeurd en ook in latere fases is nimmer zo'n onderzoek of milieueffectrapport uitgevoerd.

Een milieueffectrapport is het instrument bij uitstek om alle gevolgen van die cumulatieve gaswinning (zowel bovengronds ondergronds) inzichtelijk te maken en te betrekken bij uw besluitvorming over afzonderlijke instemmingsbesluiten en/of omgevingsvergunningen.

Zelfs al zou een milieueffectrapport niet (juridisch) verplicht zijn, dan kunnen Vermilion en/of u er nog steeds voor kiezen om vrijwillig zo'n milieueffectrapport op te stellen. Daartoe bent u kennelijk niet bereid?

Uw juridische stellingname - een MER is niet verplicht, noch ten behoeve van de omgevingsvergunning, noch ten behoeve van het instemmingbesluit - leidt tot de conclusie dat een integraal beeld van de ruimtelijke- en milieugevolgen van gaswinning ontbreekt.

Cliënten achten dat niet juist en niet zorgvuldig. Gaswinning betreft een groot industrieel project met gevolgen voor de ondergrond en de bovengrond, voor natuur en milieu en voor talloze inwoners van verschillende gemeenten.

Het voorzorgsbeginsel brengt in dit geval mee dat besluitvorming over die gaswinning (zowel ten aanzien van instemmingsbesluiten als omgevingsvergunningen) niet zou moeten plaatsvinden, dan na zorgvuldig en integraal onderzoek. En daarvoor is nu juist een milieueffectrapport bedoeld.

Cliënten menen dat u de Europese MER-richtlijn niet op de juiste wijze toepast, althans dat die richtlijn niet op de juiste wijze in de Nederlandse wetgeving is vertaald. ...(..)..

Het enige dat nog ontbreekt aan deze uitstekende uiteenzetting van advocaat Robert van der Velde is dat niet de start van de winning te Vinkega als 0-situatie dient te worden gehanteerd maar de procedure rond de 'startnotitie MER' uit 2009. De procedure die zonder verdere uitleg, werd afgebroken.

7. Tot slot

Wij zijn ervan overtuigd dat nu eerst een adequate integrale effectenkaart dient te worden opgesteld met 2009 als '0-situatie' zoals destijds zélf voorgesteld door Vermilion. Zonder een dergelijke overzichtskaart kan en mag niet van de leefomgeving worden verwacht dat de effecten van de verdere uitbreidingsplannen beoordeeld kunnen worden. Immers een huis wordt ook niet gekocht zonder een technisch rapport over de toestand vanaf het moment dat deze werd gebouwd. Althans een verstandige koper laat zich eerst goed informeren, nietwaar, alvorens tot een besluit te komen. Pas dan kan worden beoordeeld of het huis kan worden uitgebreid.

Wat ons betreft past de bestaande gaswinning binnen de energietransitie, mits beter bewaakt en een integrale milieueffectenoverzichtskaart wordt opgesteld, maar *niet* op voorhand de uitbreidingsplannen en niet op deze schaal. Gezien de toenemende vraag naar gas staat, het 'nut' ervan voor het ministerie van Economische Zaken voorop als nationaal belang. Maar hetzelfde ministerie dient hierin ook Klimaat vraagstukken mee te nemen en goed te wegen. De winning van fossiel gas en de verbranding ervan hebben beslist geen positieve inbreng. Daarin dient ook te worden meegewogen dat bodemdaling en veenoxidatie (in dit geval ten gevolge van uitbreidende gaswinning) leiden tot verdere CO₂ uitstoot die volgens het Klimaatakkoord en Klimaatwet juist sterk moet worden beperkt (bron: <https://edepot.wur.nl/538715>).

Daarnaast betreft het hoog-calorisch gas dat eerst middels stikstofinjecties geschikt moet worden gemaakt voor onze huishoudens als 'laag calorisch' gas. Daarna zal het gebufferd worden in de bodem van Norg waar de gewijzigde bodemdalingsprognoses ook al ver boven de eerste prognoses uitkomen. En ook in een zeer bijzonder en kwetsbaar 'beekdalstelsel' gebied.

Of het gaat – onbewerkt – als hoog-calorisch gas naar Nederlandse grootverbruikers, zonder dat deze voldoende worden geprikkeld om energie- en stikstofbeperkende maatregelen te nemen. Als die energieafname zou worden getemperd omdat bijvoorbeeld 'de vervuiler betaald' wordt geïntroduceerd, zou wellicht geen gasproductie-uitbreiding in onze regio nodig zijn of minder. We vinden dat het ministerie verplicht is om ook dit in overweging te nemen alvorens mens, milieu en onze Natura 2000-gebieden te willen belasten met verdere uitbreiding.

We hopen dat we uw interesse hebben geprikkeld en dat u de inhoud van onze brief gaat bespreken en staan vanzelfsprekend open voor eventuele vragen en willen deze graag beantwoorden.

Met vriendelijke groet,

Alie Eiting en Ton Kramer, Milieudefensie Westerveld

06 82379399